

arallegim

La increïble aventura de dibuixar l'amor i la música

XAVIER CERVANTES

Joann Sfar (Niça, 1971) ha tancat la sèrie *Klezmer amb Kishinev-des-fous*, editat a França l'any

passat. Aquí, en canvi, tot just s'ha publicat el capítol anterior, *iTrapecio volador!*, quart volum d'un dels projectes més personals de Sfar, centrat en les aventures de tres músics jueus i un de gitano per les terres d'Ucraïna i Rússia a principis del segle XX. A diferència del que passava en els tres primers volums, en aquest l'autor separa molt més les històries dels personatges, experimenta i gairebé sembla que improvisi. Combina tècniques, passa de l'aquarel·la allapissada i tan aviat allibera les vinyetes del marc com les disposa en seqüències més o menys convencionals.

Al principi algunes decisions formals costen d'entendre, però al cap i a la fi Sfar busca la manera de dibuixar la música i l'amor, i això el porta a experimentar encara més que en altres treballs com *Pascin* i *Chagall en Rússia*. Tot plegat, per explicar quatre trames paral·leles farcides de reflexions sobre la tristesa i l'alegria de la música, sobre com d'imprevisible és el desig i sobre les estranyes dependències que genera l'amistat entre uns personatges en un món a punt de desaparèixer. ♦♦

KLEZMER 4. iTRAPECIO VOLADOR!
JOANNSFAR
NORMA
TRADUCCIÓ DE
MANEL
DOMÍNGUEZ
110 PÀG./20 €

UN DELS PRIMERS MUNTATGES DE L'ANTÍGONA DE JEAN ANOUILH. WIKIPEDIA

Un purgant antibonista

PERE ANTONI PONS

No és una lectura fàcil ni còmoda, *La quarta paret*, última novel·la del periodista Sorj Chalandon (Tunis, 1952),

premi Goncourt dels Instituts 2013, traduïda del francès al català per Josep Alemany i al castellà per Palmira Feixas. Totes dues versions han estat publicades per Edicions de 1984 i la castellana és el primer títol d'Entre Ambos, el nou segell de l'editorial.

La incomoditat que genera l'obra –emocional, ètica, ideològica– es deu a la cruïlla amb què Chalandon, que ha cobert els conflictes del Líban, Irlanda del Nord, l'Iraq i l'Afganistan, mostra com els ideals més nobles són vençuts, escarnits i bestialitzats per la complexitat irresoluble de la realitat i

la història, podrides d'odis sectaris, de matances revenjades amb més matances. Relat d'una lleialtat fraternal i retrat sense concessions d'un país en guerra, *La quarta paret* és també un reconeixement de la feblesa de l'art davant les baixes passions dels homes. En Georges, el protagonista i narrador, és un aspirant a director teatral que, al París de principis dels anys 70, estudia a la Universitat i forma part de l'esquerra radical maoista. Juntament amb els seus camarades i protegit per unes conviccions ideològiques maximalistes d'allò més confortables, s'enfronta als grups de l'extrema dreta francesa, participa en manifestacions contra l'Estat d'Israel i el Xile de Pinochet, i està convençut de ser un heroi només perquè planta cara als antiavalots agressius del seu país defectuós però democràtic. L'es-

LA QUARTA PARET
SORJ CHALANDON
EDICIONS DE 1984/
ENTRE AMBOS
TRAD. JOSEP
ALEMANY
298 PÀG./20 €

quema simplista amb què en Georges s'explica el món es desmunta quan coneix Samuel Akunis, un grec d'origen jueu que ha estat detingut i torturat per la policia del seu país per haver muntat una versió d'*Ubú Rei* d'Alfred Jarry crítica amb la Junta dels Coronels. El bany d'equanimitat i de sentit de la proporció i la justícia que en Sam dóna a en Georges és dels que fan època. Particularment potent és l'escena en què en Sam, que s'estima més semblar incoherent que ser dogmàtic, impedeix a en Georges cridar consignes que equiparen els antiavalots francesos amb les SS, tot recordant-li els milers de jueus de la seva ciutat, Salònica, exterminats als camps nazis.

'Antígona' al Líban en guerra

És per l'amistat i l'admiració que li professa que, quan en Sam es posa malalt, en Georges es compromet a realitzar per ell el seu somni: representar *l'Antígona* de Jean Anouilh al Líban assolat per la guerra (1982), i fer-ho utilitzant com a actors membres de les diferents ètnies, confessions i nacionalitats –sunnites, xiïtes, cristians, palestins, drusos– en conflicte. L'objectiu és, almenys durant una hora, crear un petit oasi de pau i reconciliació gràcies a la posada en escena d'una de les obres que representen millor la dignitat de l'individu contra la tirania del poder. Tot i que comença sent una novel·la sobre la utilitat humanitzadora de l'art, *La quarta paret* aviat es converteix –Chalandon és un autor desprietat– en un retrat de la fatalitat violenta de la història i una exploració de la deshumanització de la guerra.

Muntada a partir de capítols ben cisellats, i escrita amb una prosa tallant, seca i contundent, d'una agressivitat emfatitzada per la preponderància de la frase curta i pel nerviosisme –en ocasions, l'estrès posttraumàtic– de la veu narradora, *La quarta paret* –la paret invisible que separa l'escenari de la platea en una representació– és una novel·la dura, emocionant i molt pessimista. També és un purgant antibonista proporcionat per un autor que ha vist coses espantoses i ha viscut experiències terribles. ♦♦

Defugir el conflicte

MARINA ESPASA

És difícil traçar la línia entre una comèdia lleugera i una història insubstancial, sobretot si parlem d'una falsa

dicotomia: la que assimila *comèdia lleugera* a una història embolcada, ben construïda i que no qüestiona grans tabús de la societat i la que associa *història insubstancial* amb algun component de tipus moral. Cal anar més enllà i fixar-se en els mecanismes literaris, i en com els fa funcionar l'autor. Si fa que permetin aprofundir en la realitat i copsar-ne detalls subtils que revelin fets que no són a la superfície. Sense deixar de buscar sempre la *il·lusió de realitat*,

l'efecte d'estar vivint allò que es llegeix, cosa que no acaba de passar en aquesta *nouvelle* de Berta Jardí –autora de *Carnaval* (1987) i *La portentosa vida del sastre Bariloche* (2011)–, per altra banda escrita amb tota correcció.

Es pot considerar que n'hi ha prou amb un seguit de situacions anecdòtiques enllaçades per bastir una història “sense pretensions”: els maldecaps que suposa l'organització d'un concert de música clàssica al poble inventat de Viladàs, que no pot ser gaire lluny de Viladrau. Però, a mesu-

ra que llegim, tenim la impressió que les desventures del secretari del compositor i la regidora de Cultura, o els comentaris de les pastisseries del forn, estan extrets d'un capítol –del tot correcte dins del seu gènere– de *Ventdelplà* o *La Riera*, però no tenen prou gruix ni ofici per bastir una novel·la.

Una estampa estereotipada

Parlem de gruix, per exemple, per referir-nos a la caracterització dels personatges: cal donar una mica més de profunditat al Walde-

UN CONCERT MEMORABLE
BERTA JARDÍ
COLUMNA
166 PÀG./17,50 €

mar despistat i voluntariós que roda pels carrers de Viladàs i tan aviat en visita l'església com un club de prostitució. O no es pot obviar l'enfrontament entre el pare ja ancià del compositor i el fill que torna al poble. No pot ser que, en el fons, l'únic gran entrebanc sigui que desapareix una part del piano durant el trasllat... i que se'n llogui un altre.

Parlem d'ofici quan trobem una trama secundària que segueix l'evolució del piano de cua extraviat, però que no entra gairebé mai en contacte amb la trama principal. No respirem ni ensumem l'ambient d'un poble de l'interior de Catalunya a través dels ulls d'un estranger: més aviat en captem una estampa d'allò més estereotipada. ♦♦